

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора Олександри Миколаївни Ляшенко
на дисертаційну роботу Ігоря Івановича Коржевського «Оцінювання
економічної безпеки підприємств за станом їх ділової репутації»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 Управління та адміністрування
за спеціальністю 073 Менеджмент

1. Актуальність теми дослідження

Російська збройна агресія проти України, що триває з 2014 року й у 2022 році трансформувалася у повномасштабну війну, радикально змінила стратегічні, економічні та безпекові орієнтири для українського бізнесу. В умовах багаторівневої гібридної війни, в якій використовуються не лише збройні методи, а й економічні, інформаційні та репутаційні атаки, забезпечення економічної безпеки підприємств виходить за межі традиційного розуміння фінансової стійкості. У цих нових реаліях ділова репутація перетворюється з іміджевого активу на критичний елемент виживання і довгострокового розвитку підприємства. За таких умов інформаційна сфера та площина довіри перетворюються на поле битви. Підприємства в Україні, особливо стратегічні, оборонні, енергетичні, фінансові, стають об'єктами інформаційних кампаній, фальсифікованих звинувачень, кібератак та дискредитаційних кампаній у ЗМІ й соціальних мережах. При цьому репутаційна атака може мати наслідки не менш руйнівні, ніж атака фізична, оскільки може призвести до втрати інвесторів, клієнтів, контрактів і, зрештою, до дестабілізації підприємства у цілому.

Традиційні моделі економічної безпеки зосереджувалися на фінансових показниках, майновому стані чи ризику втрати капіталу. Проте в умовах війни центральним стає питання довіри до бізнесу, його етичності, стійкості, соціальної відповідальності, національної свідомості. У таких умовах репутація стає «валютою» довіри, яка є одним з головних чинників євроінтеграційного руху України. Західні партнери, міжнародні організації, донори при ухваленні рішень про співпрацю з українськими підприємствами все більше спираються на репутаційні оцінки, які інтегрують фінансові, соціальні, етичні та екологічні чинники. Невміння правильно реагувати на репутаційні виклики, вести антикризові політики, убезпечуючи репутацію, є причиною послаблення економічної безпеки підприємств.

Попри наявність міжнародного досвіду оцінки репутаційних ризиків (зокрема в ESG-рейтингах, нефінансовій звітності, публічній аналітиці), в Україні відсутні уніфіковані та адаптовані підходи до формалізації та інтеграції репутаційної оцінки в систему економічної безпеки підприємств. Автор роботи пропонує саме такі підходи, які заповнюють наявну прогалину, і методики, що дозволяють виміряти та закріпити репутаційні чинники, які нині мають стратегічну вагу для вітчизняного бізнесу.

Таким чином, тема дисертації І. І. Коржевського є вельми актуальною, оскільки присвячена вирішенню наукового завдання щодо розбудови репутаційної архітектури економічної безпеки бізнесу. Саме такі дослідження є частиною наукового фронту, який підтримує резильєнтність України у часі війни.

2. Зв'язок теми дисертації з пріоритетними напрямками розвитку науки, державними та галузевими науковими програмами

Підтвердженням актуальності дисертаційної роботи є виконання здобувачем тематики наукових досліджень при проведенні науково-дослідних робіт Університету економіки та права «КРОК», зокрема теми «Науково-методичні засади реалізації сучасних концепцій та технологій управління підприємствами, установами та організаціями в умовах економічного відновлення і глобалізованого розвитку» (номер державної реєстрації 0122U201378). Автором у межах участі у розробці названої тематики обґрунтовано взаємозв'язок між економічною безпекою підприємства та його діловою репутацією і створено практичні рекомендації щодо мінімізації репутаційних ризиків у контексті забезпечення стійкості бізнесу.

3. Основні наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані в дисертації, їх новизна, рівень обґрунтованості

Тема дисертаційної роботи чітко відповідає поточним викликам українського бізнесу: гібридні загрози, дестабілізація ринків, зростання ролі нематеріальних активів. Репутація як складова економічної безпеки є інноваційним і потрібним фокусом для наукової та практичної спільноти. Змісту роботи притаманний міждисциплінарний підхід, що дозволяє розглядати економічну безпеку комплексно і, водночас, концентруючись концептуально на управлінні діловою репутацією як інструментом зміцнення економічної безпеки підприємства.

Інформаційна інноваційність роботи прослідковується крізь призму використання цифрових джерел, Big Data, автоматизованих моніторингових систем для діагностики репутаційних загроз, що заслуговує на визнання перспективності в умовах тотальної діджиталізації. Суттєвою перевагою дисертаційної роботи є ґрунтовне опрацювання автором відкритих реєстрів, цифрових платформ та їхня роль у формуванні інформаційної бази для оцінювання, яке відповідає вимогам прозорості бізнесу, і, відповідно, зміцненню довіри до нього, що в умовах євроінтеграції є принципово важливим.

До сильних сторін дисертації, пов'язаних з положеннями наукової новизни, належать наступні.

Вперше запропонований концептуальний підхід до забезпечення економічної безпеки підприємств через інтеграцію інструментів репутаційного менеджменту в систему стратегічного управління дозволяє не лише враховувати репутаційні ризики, а й активно керувати ними як стратегічними детермінантами безпекової стійкості підприємства.

Розроблена комплексна методика оцінювання економічної безпеки за станом ділової репутації, що поєднує багатофакторний аналіз фінансових, правових, управлінських та інформаційних аспектів, забезпечує більшу точність, об'єктивність та адаптивність оцінювання порівняно з існуючими моделями, які фокусуються здебільшого на фінансових індикаторах.

Удосконалений підхід до інформаційного забезпечення оцінювання ділової репутації через інтеграцію відкритих державних і недержавних реєстрів, цифрових платформ, ЗМІ, соціальних мереж та елементів штучного інтелекту підвищує релевантність і практичну цінність результатів дослідження в умовах цифровізації економіки.

Запропонований інноваційний інструмент «Свідоцтво ділової репутації» як механізм формалізації нематеріального активу в управлінську практику безпекового менеджменту дозволяє підприємствам посилювати довіру з боку партнерів та інвесторів, що є надзвичайно актуальним в умовах ризикованого середовища.

Поглиблене теоретико-методологічне осмислення ключових понять «ділова репутація», «економічна безпека підприємства», «комунікативне рішення» у контексті стратегічного управління сприяє формуванню цілісного понятійно-категоріального апарату у новітній підгалузі досліджень на перетині економічної безпеки та репутаційного менеджменту.

Підходи до інтеграції стратегічного аналізу, фінансової діагностики та репутаційного моніторингу в єдину систему оцінювання безпекового потенціалу підприємств, які дістали подальшого розвитку, дозволяють розглядати ділову репутацію не як додатковий параметр, а як критичний елемент у довгостроковому забезпеченні економічної безпеки.

4. Теоретична та практична значущість висновків та рекомендацій дослідження

Теоретичне значення дисертації І. І. Коржевського, зосередженої на розвитку економічної науки, зокрема в галузі досліджень економічної безпеки, стратегічного менеджменту та репутаційного управління, полягає у поглибленні теоретико-методичних положень щодо удосконалення системи економічної безпеки підприємств шляхом інтеграції механізмів управління їх діловою репутацією.

Практична цінність одержаних у роботі результатів для підприємств, державних установ, аналітичних центрів та інших організацій, що займаються питаннями економічної безпеки та управління діловою репутацією полягає у їх використанні, зокрема NORDSAGE, SIA м. Рига (довідка № NA від 24.01.2023 р.), Міжнародною Асоціацією ветеранів підрозділів антитерору «АЛЬФА» м. Київ (довідка № 29/5 від 14.05.2024 р.), ТОВ «СТРАБІС ВЕБ» м. Київ (довідка №67 від 19.11.2024 р.). Наявність конкретних інструментів (зокрема ідея «Свідомства ділової репутації», індикатори та критерії оцінки, приклади використання відкритих даних) створює потенціал для впровадження в українських і міжнародних організаціях. Запропонована автором багатофакторна методика оцінювання репутації враховує як фінансові, так і нефінансові чинники: прозорість, соціальну відповідальність, судові ризики, що підвищує прикладну цінність дослідження.

Дисертація має теоретичну наукову новизну і створює концептуальні передумови для зміни парадигми безпекового мислення в менеджменті підприємств, особливо в умовах високих ризиків, зумовлених війною, гібридними загрозами та посиленням вимог до прозорості бізнесу.

5. Повнота викладу результатів дослідження в опублікованих працях

Основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковані у 9 наукових працях загальним обсягом 5,56 др. арк., з яких

особисто автору належить 89,2%, у тому числі 5 статей, з яких 4 статті – у наукових фахових виданнях України, 1 – у виданні іноземних держав, що індексуються у міжнародних наукометричних базах, 1 одноосібний розділ у колективній монографії, а також 3 матеріали участі у науково-практичних конференціях різного рівня. В опублікованих працях відображені основні положення усіх розділів дисертації. Результати дослідження пройшли необхідну апробацію у вигляді доповідей та виступів на науково-практичних конференціях. В опублікованих наукових працях розкривається сутність та зміст положень, задекларованих автором як таких, що містять елементи наукової новизни. Зміст, обсяг та рівень опублікованих сентенцій дисертаційної роботи, їхня практична апробація відповідають встановленим вимогам. Зміст анотації до дисертаційної роботи відповідає вимогам чинного законодавства і цілковито розкриває основні наукові напрацювання, ступінь новизни авторського доробку, рекомендації щодо можливостей практичного застосування отриманих наукових результатів.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація написана державною мовою. Текст роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структурна декомпозиція дисертаційної роботи І.І. Коржевського є логічною, послідовно упорядкованою і такою, що відповідає кваліфікаційним ознакам наукового дослідження. Дисертація оформлена відповідно норм і правил Міністерства освіти і науки України, є завершеною науково-дослідною роботою. Автором роботи витримані норми наукової доброчесності та положення законодавства про захист авторського права. Таким чином, робота є самостійним дослідженням, яке відображає власну позицію автора щодо оцінювання економічної безпеки підприємств за станом їх ділової репутації.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи

1. Попри значну кількість опрацьованих джерел, у дисертації бракує глибшого розмежування між поняттями «економічна безпека», «репутаційна безпека» та «ділова репутація» як різновидами стратегічного потенціалу підприємства. У роботі ці категорії часто зливаються, що утруднює розуміння меж і взаємозв'язків.

2. Тексту роботи бракує врахування сучасних особливостей економічної безпеки, зокрема у контексті воєнної економіки України, ризиків кіберзагроз, гібридної агресії та відновлення бізнесу в умовах повоєнної трансформації, що знижує релевантність моделі до поточного контексту.

3. В роботі задекларовано використання Big Data та автоматизованих систем моніторингу, однак їх застосування не підтверджено емпірично бракує прикладів програмного середовища, алгоритмів класифікації чи опису структури цифрових даних.

4. Обґрунтуванню актуальності теми дисертаційної роботи не завадило б більш чіткого визначення цільових галузей (як-от, банківський сектор, ІТ, будівництво). На жаль, відсутність це не дозволяє оцінити адаптивність моделей до різних бізнес-контекстів.

5. Структура і мова дослідження мають усі ознаки наукового стилю. Робота добре структурована, однак деякі її частини (зокрема пп. 1.1) перевантажені публіцистичними вставками та філософськими відступами, які дещо знижують академічну строгість викладу. Текст в окремих фрагментах містить повтори (наприклад, багаторазове наголошення на «відкритих джерелах» без розмежування між реєстрами, медіа і соцмережами), що ускладнює сприйняття матеріалу

Зазначені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

8. Висновок про відповідність дисертації вимогам Міністерства освіти і науки України

Дисертаційна робота Ігоря Івановича Коржевського на тему «Оцінювання економічної безпеки підприємств за станом їх ділової репутації» є самостійно виконаною, завершеною науковою працею, скерованою на вирішення актуальних наукових завдань менеджменту економічної безпеки на основі зміцнення теоретико-методичних засад зміцнення репутації підприємств. У дисертації на основі вивчення широкого кола питань, сконцентрованих на меті і завданнях дисертаційної роботи, автору вдалося отримати вагомі результати, розробити практичні рекомендації та сформулювати обґрунтовані і достовірні висновки. Зміст дисертаційної роботи відповідає обраній темі дослідження та зазначений спеціальності. Опубліковані І. І. Коржевським наукові праці та анотація дисертації повністю відображають зміст і структуру наукового

дослідження, головні результати дисертаційної роботи, її наукову новизну та практичну цінність.

Актуальність теми дослідження, рівень наукової новизни, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, а також структура та науковий стиль доводять відповідність дисертаційної роботи І.І. Коржевського вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами та доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 21 березня 2022 року №341 та від 19 травня 2023 року № 502). Таким чином, дисертаційна робота на тему «Оцінювання економічної безпеки підприємств за станом їх ділової репутації» відповідає встановленим вимогам чинного законодавства, а її автор - Ігор Іванович Коржевський - заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 - Менеджмент (галузь знань 07 - Управління та адміністрування).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

Олександра ЛЯШЕНКО